

Investeringsparkonto och avräk- ning av utländsk källskatt

Om avräkningslagens räckvidd vid innehav av ut-
ländska aktier på investeringsparkonto

Martin Nord

Affärsjuridisk kandidatuppsats

(HARH13)

15 högskolepoäng

VT 2026

Abstract

The Swedish Investment Savings Account (ISK) is a lump-sum taxed savings vehicle introduced on 1 January 2012. Instead of being taxed on actual dividends and capital gains, the account holder pays an annual tax calculated on a deemed capital base approximating the portfolio's expected return. When foreign listed shares are held in an ISK, a complication arises: the source state's right to withhold tax on actual dividends is unaffected by the Swedish deemed income system.

The purpose of this thesis is to examine whether the Swedish Foreign Tax Credit Act (avräkningslagen, 1986:468) permits effective credit for foreign withholding tax on dividends from foreign shares held in an ISK, and whether the Act's construction achieves the purpose intended by the legislature.

Legal dogmatic method is applied to the interaction between the Investment Savings Account Act (2011:1268), Chapter 42 of the Income Tax Act (1999:1229) and the Foreign Tax Credit Act. The deemed income classification of the ISK return as other income under Article 22 of the Nordic Tax Treaty, established by the Supreme Administrative Court in HFD 2013 ref. 34, is examined as a prerequisite for the credit analysis.

The Foreign Tax Credit Act permits credit in a formal sense but does not guarantee effective credit in a substantive sense. The credit limitation rules in Chapter 2, Sections 10a—10b of the Act structurally cap the annual credit at the Swedish tax on deemed income. When the portfolio's dividend yield consistently exceeds the deemed income rate, the excess withholding tax cannot be credited and lapses after the five-year carryforward period. The Act does not achieve its stated purpose under normal market conditions.

Keywords: investment savings account, foreign tax credit, withholding tax, deemed income, lump-sum taxation, Nordic Tax Treaty, avräkningslagen

Sammanfattning

Investeringsparkonto (ISK) infördes den 1 januari 2012 som en schablonbeskattad sparform för fysiska personer. I stället för att beskattas för faktiska utdelningar och kapitalvinster erlägger innehavaren en årlig skatt beroende på ett kapitalunderlag som approximativt motsvarar portföljens förväntade avkastning. Systemet är konstruerat med utgångspunkt i en inhemsk skattemässig kontext. När innehavaren placerar utländska aktier på kontot uppstår en komplikation som lagstiftaren endast delvis har adresserat: källstatens rätt att ta ut skatt på faktisk utdelning kvarstår oberoende av den svenska schablonbeskattningen.

Syftet med framställningen är att utreda om lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt medger en effektiv avräkning av utländsk källskatt på utdelning vid innehav av utländska aktier på ISK. Därtill prövas om gällande rätt uppnår sitt syfte och vilka lagstiftningsåtgärder som är möjliga. Rättdogmatisk metod tillämpas. Analysen bygger på systematisk lagtolkning av ISK-lagen (2011:1268), 42 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) och avräkningslagen i deras samverkan, kompletterad med förarbeten och prejudikat.

En grundläggande förutsättning för avräkning är att den utländska intäkten har tagits upp enligt inkomstskattelagen. Utdelning på tillgångar förvarade på ISK undantas från konventionell beskattning och uppfyller inte detta villkor. Den fingerade upptagningsregeln i 2 kap. 1 a § avräkningslagen, som infördes i samband med ISK-systemets tillkomst, löser detta formella hinder genom att fingera ett upptagande i avräkningsrättsligt hänseende. Systemet är i denna del konstruerat som avsett.

Frågan om avräkningen är effektiv kräver en analys bortom det formella upptagningsvillkoret. Spärrbeloppsreglerna i 2 kap. 10 a och 10 b §§ avräkningslagen begränsar det maximala avräkningsutrymmet per år till den svenska skatten på schablonintäkten. Källskatten beräknas däremot på utdelningens bruttobelopp. När direktavkastningen strukturellt överstiger schablonräntan uppstår ett avräkningsunderskott som varken kan utnyttjas löpande eller med säkerhet elimineras inom den femårsfrist som 2 kap. 17 § tillhandahåller. Avräkningsrätten är formellt

tillförsäkrad men materiellt otillförlitlig. Gällande rätt uppnår därmed inte det syfte lagstiftaren avsåg.

Schablonintäktens klassificering som annan inkomst enligt artikel 22 i det nordiska skatteavtalet, fastställt av Högsta förvaltningsdomstolen i HFD 2013 ref. 34, får en självständig rättslig konsekvens. Sverige och källstaten beskattar på skilda rättsliga grunder: källstaten tar ut skatt på den faktiska utdelningen, medan Sverige beskattar en schablonberäknad inkomst. Avräkningsrätten kan därför inte härledas ur utdelningsartikeln utan måste grundas uteslutande på avräkningslagen med den finge-rade upptagningsregeln som teknisk brygga.

De lege ferenda riktas lagstiftarens uppmärksamhet mot takets asymmetriska konstruktion i 2 kap. 10 b § och den skattefria grundnivåns icke-analyserade interaktion med avräkningssystemet. Den principiellt riktiga korrigeringen avseende taket vore att harmonisera spärrbeloppsberäkningens täljare med källskattens beräkningsunderlag, exempelvis genom att tillåta att täljaren sätts till det högre av schablonintäkten och den faktiska utdelningen.

Ämnesord: investeringssparkonto, ISK, avräkning av utländsk skatt, källskatt, schablonintäkt, schablonbeskattning, nordiska skatteavtalet, avräkningslagen

Innehåll

Abstract	2
Sammanfattning	3
Förkortningar	7
1 Inledning	8
1.1 Bakgrund.....	8
1.2 Syfte och frågeställningar	10
1.3 Avgränsningar	10
1.4 Metod och material	11
1.5 Disposition	13
2 Investeringsparkontots struktur och skattemässiga logik.....	14
2.1 Allmänt om sparformen.....	14
2.2 Tillåtna tillgångar och utländska aktiers ställning	15
2.3 Schablonintäktens beräkning	15
2.4 Utdelningens flöde vid innehav av utländska aktier	16
3 Schablonintäktens avtalsstatus	19
3.1 Det nordiska skatteavtalets inkomstklassificering.....	19
3.2 HFD 2013 ref. 34.....	21
3.3 Klassificeringsasymmetris innebörd	23
4 Avräkning vid ISK-innehav.....	25
4.1 Avräkningslagens grundläggande förutsättningar	25
4.2 Den fingerade upptagningsregelns funktion.....	26
4.3 Spärrbelopsberäkningens konstruktion vid ISK-innehav.....	27
4.4 Avräkningens effektivitet och takets strukturella karaktär.....	29
5 Analys och slutsatser	33
5.1 Medger avräkningslagens systematik en effektiv avräkning av utländsk källskatt på utdelning vid innehav av utländska aktier på ISK?	33
5.2 Uppnår avräkningslagens konstruktion sitt syfte vid ISK-innehav?.....	34

6	De lege ferenda	36
	Källförteckning	39

Förkortningar

HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
ISK	Investeringsparkonto
ISK-lagen	Lag (2011:1268) om investeringssparkonto
IL	Inkomstskattelagen
MTF	Multilateral Trading Facility
PEPP	Pan-European Personal Pension Product
RiR	Riksrevisionens rapport
SFS	Svensk författningssamling
VP-konto	Värdepapperskonto

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Investeringsparkonto (ISK) infördes den 1 januari 2012 som en schablonbeskattad sparform för fysiska personer.¹ Syftet med sparformen är att förenkla för fysiska personer att spara i aktier och andra finansiella instrument.² I stället för att beskattas för faktiska utdelningar och kapitalvinster betalar innehavaren en årlig skatt beräknad på ett kapitalunderlag som approximativt motsvarar portföljens förväntade avkastning.³

Systemet är konstruerat med utgångspunkt i en inhemsk skattemässig kontext. När innehavaren placerar utländska aktier på kontot uppstår en komplikation som lagstiftaren endast delvis har adresserat. Den utländska bolagsstatens rätt att ta ut källskatt på utdelning kvarstår oberoende av den svenska schablonbeskattningen. Källskatten tas ut av den utländska betalarstaten innan utdelningen når kontot, i enlighet med ISK-lagens krav att avkastning ska överföras direkt till investeringsparkontot.⁴ Innehavaren mottar utdelning efter avdrag för källskatt men beskattas i Sverige på schablonbasis för tillgångens fulla marknadsvärde.⁵

Problematiken framträder tydligare vid en jämförelse med den traditionella sparformen, värdepapperskontot (VP-konto). En innehavare av utländska aktier på ett VP-konto beskattas för faktisk utdelning och kan avräkna erlagd källskatt direkt mot den svenska skatten på utdelningsinkomsten. Avräkningsrätten är okomplicerad eftersom beskattningsunderlaget i Sverige och källskattens beskattningsunderlag sammanfaller. ISK konstruerades för att förenkla för sparare i förhållande till VP-konto, bland annat genom att eliminera kravet på att redovisa enskilda transaktioner i deklarationen.⁶ Att sparformen i förhållande till utländska aktier i stället ger

¹ Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 231; 1 § lag (2011:1268) om investeringsparkonto.

² Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 231.

³ 42 kap. 36–37 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) (IL).

⁴ 26 § lag (2011:1268) om investeringsparkonto.

⁵ 42 kap. 36–37 §§ IL; 42 kap. 42 § IL.

⁶ Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 231; Farago, A., Hjalmarsson, E., & Kiss, T., ”Är skatten på investeringsparkonton för låg?”, *Ekonomisk Debatt*, nr 6, 2023, s. 5.

upphov till en mer komplicerad avräkningssituation är en systematisk spänning som regelverket inte fullt ut har löst.

Lagstiftaren uppmärksammade vid ISK-systemets tillkomst att avräkning för utländsk skatt inte kunde ges enligt dåvarande bestämmelser i avräkningslagen, eftersom villkoret att den utländska intäkten ska ha tagits upp enligt inkomstskattelagen (1999:1229) inte var uppfyllt.⁷ En ny bestämmelse infördes därför i 2 kap. 1 a § avräkningslagen, enligt vilken en utländsk intäkt vid tillämpning av 2 kap. ska anses ha tagits upp enligt IL även om den enligt 42 kap. 42 § IL inte ska tas upp.⁸ Bestämmelsen benämns i det följande den fingerade upptagningsregeln. Lagstiftaren kompletterade härutöver avräkningslagens spärrbeloppsregler med särskilda bestämmelser i 2 kap. 10 a och 10 b §§ avsedda att hantera den tekniska konstruktionen.⁹

Hur avräkningen i praktiken utfaller för den enskilde innehavaren framgår inte med säkerhet av lagtexten. En del av svårigheten ligger i schablonintäkts avtalsstatus. Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har i HFD 2013 ref. 34 fastställt att schablonintäkten ska klassificeras som annan inkomst enligt artikel 22 i det nordiska skatteavtalet, snarare än som utdelning enligt artikel 10.¹⁰ Källstaten beskattar den faktiska utdelningen under utdelningsartikeln, medan Sverige beskattar en schablonkonstruerad inkomst under uppsamlingsartikeln. De två staterna beskattar därmed på skilda rättsliga grunder, vilket påverkar avräkningslagens räckvidd. Hur dessa regler samverkar i praktiken, och om avräkningsrätten är effektiv, saknar prejudikat från HFD i detta specifika sammanhang. Rättsläget är oklart.

ISK har sedan införandet 2012 utvecklats till en av de dominerande sparformerna för finansiella instrument bland svenska hushåll. Inkomståret 2025 hade 4 218 558 skattskyldiga ett ISK.¹¹ Av dessa mottog 554 010 skattskyldiga en kontrolluppgift med avdragen utländsk skatt, vilket visar att källbeskattning av utdelning på

⁷ Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 362–363; 2 kap. 10 a–10 b §§ lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt.

⁸ 2 kap. 1 a § lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt, införd genom lag (2011:1274); prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 362.

⁹ Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 362–363; 2 kap. 10 a–10 b §§ lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt.

¹⁰ HFD 2013 ref. 34, domslutet.

¹¹ Skatteverket, *Statistik om investeringssparkonto*, inkomståret 2025, <https://www6.skatteverket.se/sense/app/e9f9a59c-15c6-4aad-a655-8aa017f1f567/sheet/e4f9aa7e-de62-483a-801f-912761d52dbd/state/analysis> hämtad 2026-05-25 från skatteverket.se

utländska aktier inom ISK-systemet inte är en marginell företeelse utan berör ett betydande antal sparare.¹² Den rättsliga fråga som analyseras i uppsatsen har därmed direkt relevans för en stor del av landets aktiesparare.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att utreda om avräkningslagen (1986:468) medger en effektiv avräkning av utländsk källskatt på utdelning vid innehav av utländska aktier på ISK samt om gällande rätt uppnår det syfte lagstiftaren avsåg.

Med effektiv avräkning avses att den utländska källskatten på utdelning faktiskt leder till nedsättning av svensk skatt på schablonintäkten i den utsträckning spärrbeloppsreglerna medger, och att utnyttjat avräkningsbelopp kan utnyttjas inom den tid som 2 kap. 17 § avräkningslagen tillåter. Avräkning är inte effektiv om systemets konstruktion strukturellt omöjliggör detta, oaktat att avräkningsrätten formellt föreligger. Avräkningens bristande effektivitet är ett problem inte enbart i teknisk mening utan också i normativ mening: när utländska aktier konsekvent belastas med en källskatt som inte kan avräknas uppstår en snedvridande effekt på innehavarens investeringsbeslut som gynnar svenska aktier relativt utländska.

Frågeställningarna är följande:

1. Medger avräkningslagens systematik en effektiv avräkning av utländsk källskatt på utdelning vid innehav av utländska aktier på ISK?
2. Uppnår avräkningslagens konstruktion sitt syfte vid ISK-innehav?

1.3 Avgränsningar

I uppsatsen behandlas fysiska personers innehav av utländska aktier på ISK. Med utländska aktier avses emittenter av utländska bolag och upptagna till handel på reglerad marknad eller motsvarande marknad utanför EES, i enlighet med ISK-lagens definition av investeringstillgångar.¹³ Analysen tar sin utgångspunkt i den

¹² Skatteverket, *Statistik om investeringssparkonto*, inkomståret 2025, <https://www6.skatteverket.se/sense/app/e9f9a59c-15c6-4aad-a655-8aa017f1f567/sheet/e4f9aa7e-de62-483a-801f-912761d52dbd/state/analysis> hämtad 2026-05-25 från skatteverket.se

¹³ 6 § lag (2011:1268) om investeringssparkonto.

obegränsat skattskyldige innehavarens situation. Den begränsat skattskyldige innehavarens avräkningsrätt behandlas inte självständigt, då denne varken erlägger svensk skatt på schablonintäkt eller uppfyller villkoren i 2 kap. 1 § avräkningslagen på samma sätt som den obegränsat skattskyldige.

EU-rättsliga aspekter av avräkningssystemets utformning behandlas inte. Frågan om huruvida en utebliven eller begränsad avräkningsrätt kan utgöra ett hinder mot den fria rörligheten för kapital faller utanför uppsatsens ram.

1.4 Metod och material

I uppsatsen tillämpas rättsdogmatisk metod. Rättsdogmatikens syfte är att rekonstruera lösningen på ett rättsligt problem genom att applicera en rättsregel på det samma.¹⁴ Utgångspunkten för detta är principerna för användandet av de allmänt accepterade rättskällorna; lag, förarbeten, rättspraxis och doktrin.¹⁵ Metoden innebär inte en deskriptiv återgivning av rättskällornas innehåll, utan en självständig analys av hur reglerna förhåller sig till varandra och vilka rättsliga konsekvenser de ger upphov till i den aktuella situationen.

Rättskällevärdet är auktoritärt till sin karaktär i den meningen att ändamålsargument inte kan ersätta ett klart ställningstagande i lagtext eller ett vägledande avgörande från HFD.¹⁶ Lag och praxis från prejudikatinstansen har formell auktoritet, medan förarbetsuttalanden tillmätts stor men inte självständig vikt, och doktrinen bär bäring enbart genom sin inre logiska tyngd.¹⁷

Det primära lagmaterialet utgörs av lagen (2011:1268) om investeringssparkonto, 42 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) och lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt. Problematiken uppstår i skärningspunkten mellan dessa tre regelverk och kräver en systematisk analys av deras samverkan. Angränsande regelverk, däribland skatteavtalsrätt och EU-rätt, behandlas i den mån de är nödvändiga för att belysa det primära rättsproblemet. Förarbetena till ISK-systemets införande,

¹⁴ Kleineman, J., "Rättsdogmatisk metod", i Nääv, M. & Zamboni, M. (red.) Juridisk metodlära, 2 uppl. Studentlitteratur, 2018, s. 21.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid., s. 28.

¹⁷ Ibid.

framför allt prop. 2011/12:1 avsnitt 6.13, är av särskild vikt för att förstå lagstiftarens avsikt med den fingerade upptagningsregeln i 2 kap. 1 a § avräkningslagen och de kompletterande spärrbeloppsreglerna.

HFD 2013 ref. 34 prövar schablonintäktens avtalsstatus och utgör det närmaste prejudikatet för frågan om hur ISK-schablonen förhåller sig till skatteavtalens inkomstklassificering. Rättsregeln läses därvid ut ur den högsta instansen domskäl och domslut.¹⁸

Att den centrala frågan om avräkningens praktiska räckvidd vid ISK-innehav ännu inte prövats av HFD motiverar undersökningen. Analysen bygger i denna del på systematisk lagtolkning och analogislut från relaterade konstruktioner.

Rättsvetenskaplig doktrin som direkt behandlar avräkning vid ISK-innehav saknas, eftersom frågan varken har prövats rättsligt eller föranlett någon systematisk akademisk behandling. Denna avsaknad är i sig ett skäl för undersökningen. Som kompletterande material används Riksrevisionens granskning av ISK-systemets ändamålsenlighet¹⁹. Källan tillmäts inte självständig rättslig auktoritet utan används för att kontextualisera och belysa systemets praktiska funktion. Skatteverkets ställningstagande om avräkning av utländsk skatt vid investeringssparkonton beaktas vid tolkningen av spärrbeloppsreglerna i 2 kap. 10 a--10b §§ avräkningslagen.²⁰

Uppsatsen skiljer konsekvent mellan de lege lata-argumentation och de lege ferenda-argumentation. Medan den förra gör anspråk på att beskriva rättsläget som det är, avser den senare att föreslå lösning på problem som framstår som olösta.²¹ Denna distinktion upprätthålls genom hela framställningen; de lege ferenda-resonemangen är samlade i kapitel 6 och presenteras som sådana.

¹⁸ Westberg, P., ”Prejudikattolkningens ABC”, i Numhauser-Henning, A. (red), *Normativa perspektiv: Festskrift till Anna Christensen, Juristförlaget i Lund, 2000, s. 598.*

¹⁹ Riksrevisionen, *Investeringsparkonto: en enkel sparform i ett komplext skattesystem*, RiR 2018:19.

²⁰ Skatteverket, *Avräkning utländsk skatt – investeringssparkonton*, 2026-02-13, dnr 8-394268-2025.

²¹ Kleinman, *Rättsdogmatisk metod*, s. 36.

1.5 Disposition

I kapitel 2 redogörs för ISK-systemets struktur och skattemässiga logik, med fokus på schablonintäktens beräkning, undantaget från konventionell beskattning och utdelningens flöde vid innehav av utländska aktier.

I kapitel 3 undersöks schablonintäktens avtalsstatus med utgångspunkt i HFD 2013 ref. 34. Prejudikatets klassificering av schablonintäkten som annan inkomst under artikel 22 i det nordiska skatteavtalet innebär att Sverige och källstaten beskattar på skilda rättsliga grunder: källstaten under utdelningsartikeln på faktisk utdelning, Sverige under artikel 22 på en schablonbas beräknad på marknadsvärdet. Denna klassificeringsasymmetri utgör den avtalsrättsliga förutsättningen för den avräkningsanalys som följer i kapitel 4.

I kapitel 4 analyseras avräkningslagens tillämpning vid ISK-innehav. Tyngdpunkten ligger på den fingerade upptagningsregelns funktion i 2 kap. 1 a §, de kompletterande spärrbeloppsreglerna i 2 kap. 10 a och 10 b §§ samt avräkningens praktiska räckvidd när källskatten på den faktiska utdelningen överstiger schablonintäktens skatteeffekt.

I kapitel 5 samlas analys och slutsatser och besvaras frågeställningarna de lege lata.

Kapitel 6 innehåller ett de lege ferenda-resonemang om gällande rätts ändamålsenlighet och möjliga lagstiftningsåtgärder.

2 Investeringssparkontots struktur och skattemässiga logik

2.1 Allmänt om sparformen

ISK är en sparform som regleras i lagen (2011:1268) om investeringssparkonto (ISK-lagen). Den skattemässiga regleringen finns i 42 kap. 35–42 §§ IL. Sparformen bygger på att innehavaren, i stället för att beskattas för faktisk avkastning, schablonbeskattas för ett beräknat kapitalunderlag. Faktiska kapitalinkomster på tillgångar, så som utdelning, kapitalvinst och annan avkastning, som förvaras på kontot ska inte tas upp.²² Utgifter och kapitalförluster som avser sådana tillgångar får inte heller dras av.²³

Syftet med systemet är att förenkla för fysiska personer att spara i aktier och andra finansiell instrument.²⁴ Förenklingsvinsten består i att anskaffningsutgifter och faktiska transaktioner inte behöver redovisas i deklarationen. Investeringsföretaget beräknar och lämnar i stället kontrolluppgift om schablonintäktens storlek direkt till Skatteverket.²⁵

ISK-systemet tillkom mot bakgrund av att det befintliga regelverket för kapitalbeskattning ansågs alltför administrativt betungande för den enskilde spararen. Kravet på att redovisa anskaffningsutgifter, genomsnittliga omkostnadsbelopp och enskilda transaktioner i deklarationen hade identifierats som ett hinder för långsiktigt aktiesparande. Schablonbeskattningen eliminerar detta krav och ersätter det med en enhetlig beräkning på kapitalunderlaget. Riksrevisionen har konstaterat att ISK sedan införandet har bidragit till att göra aktiesparande enklare för hushållen, men att systemets samspel med andra skatteregler skapar komplexitet som inte alltid är uppenbar för spararen.²⁶

²² 42 kap. 42 § första stycket IL.

²³ Ibid.

²⁴ Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 231 ff.

²⁵ Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 283.

²⁶ Riksrevisionen, *Investeringssparkonto: en enkel sparform i ett komplext skattesystem*, RiR 2018:19, s. 9

Sedan införandet 2012 har ISK vuxit till en av de dominerande sparformerna för finansiella instrument i Sverige. Inkomståret 2025 hade drygt 4,2 miljoner skattskyldiga ett ISK.²⁷ Den kraftiga tillväxten innebär att de rättsliga frågor som reglerar sparformen berör en stor del av landets hushåll. Att avräkningsreglernas samspel med schablonbeskattningen inte är fullt klarlagt har därför konsekvenser långt utöver det rent akademiska.

2.2 Tillåtna tillgångar och utländska aktiers ställning

På ett ISK får bara investeringstillgångar och kontanta medel förvaras.²⁸ Med investeringstillgångar avses finansiella instrument upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför EES, finansiella instrument handlade på en MTF-plattform, samt andelar i värdepappersfonder och specialfonder.²⁹ Utländska aktier noterade på exempelvis New York Stock Exchange eller Tokyo Stock Exchange utgör därmed investeringstillgångar och kan förvaras på ett ISK på samma villkor som svenska aktier.

Finansiella instrument som givits ut av ett företag i vilket innehavaren direkt eller indirekt äger minst tio procent av rösterna eller kapitalet är inte investeringstillgångar.³⁰ Sådana instrument utgör kontofrämmande tillgångar och får förvaras på kontot under begränsade övergångsperioder.³¹ Denna avgränsning saknar relevans för den typiska spararen med ett diversifierat innehav av utländska marknadsnoterade aktier.

2.3 Schablonintäktens beräkning

Den som under kalenderåret innehaft ett ISK för vilket ett kapitalunderlag ska beräknas ska ta upp en schablonintäkt.³² Schablonintäkten beräknas som kapitalunderlaget multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före

²⁷ Skatteverket, *Statistik om investeringssparkonto*, inkomståret 2025, <https://www6.skatteverket.se/sense/app/e9f9a59c-15c6-4aad-a655-8aa017f1f567/sheet/e4f9aa7e-de62-483a-801f-912761d52dbd/state/analysis> hämtad 2026-05-25 från skatteverket.se

²⁸ 16 § ISK-lagen.

²⁹ 6 § ISK-lagen.

³⁰ 7 § ISK-lagen.

³¹ 17–19 §§ ISK-lagen.

³² 42 kap. 36 § IL.

det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet. Schablonintäkten ska dock beräknas till lägst 1,25 procent av kapitalunderlaget.³³

Valet av statslåneräntan som schablonränta är inte godtyckligt. Propositionen anger att schablonintäkten ska motsvara en riskfri avkastning på kapitalunderlaget och att statslåneräntan är ett lämpligt mått på denna avkastning.³⁴ Lagstiftarens utgångspunkt är att en sparare som placerar i aktier normalt uppnår en avkastning som överstiger den riskfria räntan, varför schablonbeskattningen vid en räntefaktor satt till statslåneräntan typiskt sett resulterar i en lägre effektiv skattesats än vid konventionell kapitalbeskattning.³⁵

Kapitalunderlaget utgörs av en fjärdedel av summan av marknadsvärdet av tillgångar vid ingången av varje kvartal under kalenderåret samt marknadsvärdet av kontanta medel och investeringstillgångar som tillförts till kontot under året.³⁶ Beräkningsmodellen fångar därmed portföljens genomsnittliga storlek under året snarare än ett momentanvärde. Kapitalunderlaget beaktar bara tillgångar som förvaras på kontot under perioder av obegränsad skattskyldighet.³⁷

Schablonintäkten tas upp i inkomstslaget kapital och beskattas med 30 procent, vilket ger en effektiv beskattning om minst 0,375 procent av kapitalunderlaget beroende på statslåneräntans nivå.³⁸ Ränta, utdelning och kapitalvinster som faktiskt uppkommer på kontots tillgångar påverkar inte beskattningen, varken uppåt eller nedåt.

2.4 Utdelningens flöde vid innehav av utländska aktier

Ränta, utdelning och annan avkastning på tillgångar som förvaras på ett ISK ska överföras direkt till investeringssparkontot.³⁹ Denna ordning är obligatorisk och gäller utan undantag för investeringstillgångar. Utdelning stannar inom ISK-systemets ekonomiska sfär och ingår i kapitalunderlaget för efterföljande kvartal.

³³ 42 kap. 36 § IL.

³⁴ Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 343.

³⁵ Ibid. s. 344.

³⁶ 42 kap. 37 § IL.

³⁷ 42 kap. 41 § IL.

³⁸ 65 kap. 7 § IL och 42 kap. 36 § IL.

³⁹ 26 § ISK-lagen.

Vid utdelning från ett utländskt bolag innehåller den utländska bolagsstaten källskatt innan utdelning utbetalas.⁴⁰ Källskatten tas ut i enlighet med källstatens interna rätt, vanligen begränsad av ett tillämpligt skatteavtal. Som illustration kan nämnas att det nordiska skatteavtalet begränsar källskatten på portföljutdelning till fysisk person med hemvist i annan avtalsslutande stat till högst 15 procent av utdelningens bruttobelopp.⁴¹ Innehavaren mottar utdelning efter avdrag för källskatt som sätts in på kontot. Den svenska schablonbeskattningen löper sedan parallellt och beräknas på bruttovärdet av tillgångarna, inklusive det belopp som i praktiken innehållits som källskatt av den utländska betalarstaten.

Källskatten tas ut av den utländska betalarstaten i två led. Skatt som överstiger den avtalsgräns som följer av tillämpligt skatteavtal kan inte avräknas mot svensk skatt utan måste återkrävas direkt från den utländska skattemyndigheten genom ett administrativt förfarande. Skatt inom avtalsgränsen kan i princip avräknas mot svensk skatt, men avräkningens praktiska räckvidd begränsas av ISK-systemets konstruktion på det sätt som analyseras i kapitel 4.

Kapitalunderlaget för schablonbeskattningen beräknas på marknadsvärdet av tillgångarna vid ingången av varje kvartal.⁴² Det innebär att schablonintäkten beräknas på tillgångens fulla värde vid mättidpunkten, oberoende av om utdelning senare under kvartalet har belastat avkastningen med källskatt. Schablonunderlaget reduceras inte av källskattens storlek. Källskatten beräknas på utdelningens bruttobelopp när den utbetalas, medan schablonintäkten beräknas på kapitalunderlaget vid kvartalsingångarna. De två storheterna följer skilda beräkningslogiker och saknar direkt koppling till varandra. En hög utdelning under ett år ökar inte schablonintäkten, men höjer källskattens belopp.

Härav följer att innehavarens faktiska skattebelastning vid innehav av utländska aktier på ett ISK kan komma att överstiga den avsedda schablonnivån. Källskatten är definitiv och betalas men reducerar inte schablonunderlaget. Frågan om

⁴⁰ Lag (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna, artikel 10; prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 362.

⁴¹ Ibid., artikel 10 punkt 2 a.

⁴² 42 kap. 37 § IL.

avräkning för denna källskatt mot den svenska skatten på schablonintäkten utgör kärnan i den analys som följer i kapitel 3 och 4.

Exempel 1 – Källskattens innehållande och utdelningens flöde

En innehavare har 500 000 kronor placerade i danska aktier på sin ISK. Under beskattningsåret lämnar bolaget en utdelning på 15 000 kr, motsvarande en direktavkastning på tre procent. Danmarks interna källskattesats uppgår till 27 procent enligt kildskatteloven,⁴³ vilket ger en innehållen källskatt på 4 050 kronor (15 000 x 0,27). Det nordiska skatteavtalet begränsar källskatten till 15 procent för fysisk person med hemvist i annan avtalsslutande stat,⁴⁴ men den överskjutande skatten om 1 800 kronor måste hanteras separat. Innehavaren mottar utdelning efter avdrag för källskatt, det vill säga 10 950 kronor, som sätts in på kontot. Sverige beskattar däremot inte utdelningen utan beräknar en schablonintäkt på kapitalunderlaget. Vid miniminivån om 1,25 procent uppgår schablonintäkten till 6 250 kronor, vilket vid en skattesats om 30 procent ger en svensk skatt om 1 875 kronor. Innehavare har erlagt 4 050 kronor i dansk källskatt men har endast 1 875 kronor i svensk skatt att avräkna mot.

Frågan om hur detta hanteras inom avräkningslagens ram analyseras i kapitel 4.

⁴³ Kildskatteloven (LBK nr 460 af 29. april 2024), § 65 stk. 1.

⁴⁴ Lag (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna, artikel 10 punkt 2 a.

3 Schablonintäktens avtalsstatus

3.1 Det nordiska skatteavtalets inkomstklassificering

Det nordiska skatteavtalet, som för Sveriges del gäller som lag genom lag (1996:1512), fördelar beskattningsrätten till olika inkomster mellan de avtalsslutande staterna genom ett system av fördelningsartiklar. Varje fördelningsartikel definierar en inkomstkategori och anger i vilken stat inkomsten får beskattas. Avtalets tillämpning förutsätter att en aktuell inkomst kan inordnas under någon av dessa artiklar.

De tre artiklar som är centrala för innehav av finansiella tillgångar är artiklarna 10, 11 och 13. Artikel 10 reglerar utdelning och tillåter källstaten att ta ut skatt med högst 15 procent av utdelningens bruttobelopp när den verklige innehavaren är en fysisk person med hemvist i en annan avtalsslutande part.⁴⁵ Med utdelning förstås inkomst av aktier, andelsbevis eller andra rättigheter till andel i vinst, samt annan inkomst från bolag som vid beskattningen i det utbetalande bolagets hemviststat behandlas på samma sätt som inkomst av aktier.⁴⁶ Artikel 11 reglerar ränta och tilldelar exklusiv beskattningsrätt till hemviststaten, förutsatt att mottagaren är den verklige innehavaren av förmånen.⁴⁷ Artikel 13 reglerar kapitalvinster och tillåter i normalfallet enbart hemviststatens beskattning av vinst vid avyttring av lös egendom.⁴⁸ Artikel 22, slutligen, utgör avtalets uppsamlingsartikel, tillämpas på inkomst som inte behandlas i övriga artiklar och den tilldelar exklusiv beskattningsrätt till hemviststaten.⁴⁹

För den obegränsat skattskyldige innehavaren med hemvist i Sverige gäller att faktisk utdelning från ett nordiskt bolag beskattas av Sverige som hemviststat, men att källstaten får ta ut källskatt upp till 15 procent enligt artikel 10. Ränta på obligationer och liknande instrument hänförs till artikel 11 och beskattas enbart i Sverige.

⁴⁵ Artikel 10 p. 3 i lag (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna.

⁴⁶ Artikel 10 p. 6 i samma lag.

⁴⁷ Artikel 11 p. 1 i samma lag.

⁴⁸ Artikel 13 p. 6 i samma lag.

⁴⁹ Artikel 22 p. 1 i samma lag.

Kapitalvinst vid avyttring av aktier beskattas enligt artikel 13 i princip enbart i Sverige som hemviststat. Schablonintäkten, som uppkommer utan direkt koppling till en identifierbar transaktion, prövas separat av HFD i det prejudikat som behandlas i 3.2.

Logiken bakom fördelningen av beskattningsrätten i artiklarna 10 och 11 grundar sig på att inkomster med stark ekonomisk koppling till källstaten, såsom utdelning från ett bolag bildat och verksamt där, motiverar en delad beskattningsrätt av utdelning, dock begränsad till 15 procent, medan hemviststaten behåller rätten att beskatta återstoden. Ränta däremot anses ha en svagare koppling till källstaten och beskattas därför exklusivt i hemviststaten enligt artikel 11. Denna distinktion återspeglar en vedertagen princip i internationell skatterätt: ju starkare den ekonomiska kopplingen till källstaten, desto starkare är källstatens anspråk på beskattningsrätten.⁵⁰

För en svensk innehavare av danska aktier innebär detta att Danmark får ta ut källskatt på utdelningen med högst 15 procent enligt artikel 10, medan Sverige som hemviststat beskattar den resterande avkastningen. I praktiken mottar innehavaren utdelning efter avdrag för dansk källskatt, och Sverige beskattar schablonintäkten på hela kapitalunderlaget. Det är just mötet mellan dessa två beskattningslogiker som skapar den avräkningsproblematik som analyseras i kapitel 4.

Utdelningsbegreppet i artikel 10 förutsätter en faktisk förmögenhetsöverföring från bolaget till aktieägaren. Artikeln definierar utdelning som inkomst av aktier och annan inkomst från bolaget som i det utbetalande bolagets hemviststat behandlas skattemässigt på samma sätt som inkomst av aktier.⁵¹ Schablonintäkten uppkommer inte genom någon sådan överföring utan beräknas av den svenska staten på grundval av innehavarens kapitalunderlag. Det saknas ett utbetalande bolag och det saknas en inkomst som härrör från ett sådant bolag. Schablonintäkten uppfyller inte utdelningsdefinitionens grundläggande rekvisit och kan därför inte klassificeras under artikel 10. Hur schablonintäkten i stället ska klassificeras enligt det nordiska skatteavtalet prövas av HFD i det avgörande som behandlas i avsnitt 3.2.

⁵⁰ OECD, *Model Tax Convention on Income and on Capital*, OECD Publishing, Paris, 2017, kommentaren till artikel 10 punkt 1.

⁵¹ Artikel 10 p. 6 i lag (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna.

För den begränsat skattskyldige innehavaren, det vill säga den person som har hemvist i en annan nordisk stat men är obegränsat skattskyldig i Sverige på grund av väsentlig anknytning, förskjuts bilden. Sverige intar i förhållande till denna person källstatens roll för inkomster som härrör härifrån. Schablonintäkten tas inte upp av en begränsat skattskyldig person och aktualiserar inte avtalsklassificering i denna riktning. Den faktiska utdelningen som det utländska bolaget betalar beskattas i bolagets hemviststat och når innehavaren efter avdrag för källskatt; Sverige har inget anspråk på utdelning från ett utländskt bolag som tillfaller en person med hemvist utomlands.

Klassificeringsfrågan för schablonintäkten för alltså primärt det fall där en obegränsat skattskyldig person med hemvist i Sverige innehar utländska aktier på ISK och källstaten tar ut källskatt på den faktiska utdelningen. Det är denna situation som utgör uppsatsens analysram och som provas i kapitel 3.2 och 4.

3.2 HFD 2013 ref. 34

I HFD 2013 ref. 34 prövades om schablonintäkten vid innehav av ett ISK utgör inkomst i det nordiska skatteavtalets mening och, om så är fallet, under vilken fördelningsartikel den ska hänföras. Bakgrunden var att A, som var obegränsat skattskyldig i Sverige men hade hemvist i Danmark vid skatteavtalstillämpningen, önskade förhandsbesked inför ett planerat sparande i ISK.

HFD konstaterade inledningsvis att schablonintäkten vid ISK-innehav är beräknad att motsvara en förväntad avkastning på tillgångarna och att den av detta skäl skiljer sig från den schablonintäkt på uppskovsbelopp som prövades i HFD 2012 ref. 60. I det äldre avgörandet fann domstolen att schablonintäkten på uppskovsbelopp inte utgjorde inkomst i avtalets mening, eftersom den var en teknisk konstruktion för att räntebelägga en skattekredit utan berikande karaktär. ISK-schablonen ansågs däremot, trots att den inte utgör en i reell mening uppburen inkomst, i hög grad motsvarar en faktisk inkomst: beräknad på grundval av värdet av innehavarens tillgångar och typiskt sett av det slag som berikar den skattskyldige.⁵²

⁵² HFD 2013 ref. 34 (domskälen).

Det metodiska steget är centralt. HFD valde att inte tillämpa en strikt realitetsprincip, att inkomsten faktiskt måste ha uppburits, utan i stället ett funktionellt kriterium: om inkomsten är utformad att motsvara en förväntad avkastning och typiskt sett berikar innehavaren, är den inkomst i avtalets mening. Distinktionen mot HFD 2012 ref. 60 vilar på att ISK-schablonen är kopplad till tillgångarnas marknadsvärde och beräknad att approximera faktisk avkastning, medan schablonintäkten på uppskovsbelopp saknar denna ekonomiska förankring. Att avkastningen bestäms schablonmässigt hindrar alltså inte att det i skatteavtalets mening är fråga om en inkomst.

Domstolen fastställde Skatterättsnämndens förhandsbesked. Schablonintäkten utgör inkomst i skatteavtalets mening och ska hänföras till annan inkomst enligt artikel 22.⁵³ Frågan om artiklar 10, 11 och 13 begränsar Sveriges beskattningsrätt besvarades därmed nekande. Ledamot Gäverth var skiljaktig och ansåg att HFD 2012 ref. 60 var tillräckligt generellt utformat för att även omfatta ISK-schablonen, varför klassificeringsfrågorna inte alls borde ha uppkommit.⁵⁴

Den skiljaktiga meningen är metodologiskt intressant. Gäverth ansåg att HFD 2012 ref. 60 redan hade avgjort frågan om schablonintäktens avtalsstatus i allmänhet och att någon självständig prövning av ISK-schablonen därför inte erfordrades. Majoritetens val att ändå pröva frågan visar att domstolen ansåg att klassificeringen kräver en bedömning i det enskilda fallet. Det funktionella kriteriet är inte om en inkomst är schablonberäknad, utan om schablonen är konstruerad approximera en verklig ekonomisk förmögenhetsökning. ISK-schablonen uppfyller det kriteriet: den beräknas på tillgångarnas marknadsvärde och är utformad att motsvara portföljens förväntade avkastning. Schablonintäkten på uppskovsbelopp i HFD 2012 ref. 60 saknade denna ekonomiska förankring och fungerade i stället som en teknisk räntebeläggning av en skattekredit.

Prejudikatets räckvidd är formellt begränsat till det nordiska skatteavtalet. Avgörandet binder inte tolkningen av andra avtal och ger inte Skatterättsnämnden eller Skatteverket en generell behörighet att klassificera schablonintäkten under artikel 22 i alla sammanhang. Den princip som bär avgörandet, att en schablonkonstruerad

⁵³ HFD 2013 ref. 34 (domslutet).

⁵⁴ HFD 2013 ref. 34 (Gäverths skiljaktiga mening).

inkomst kopplad till tillgångsvärdet är inkomst i avtalets mening och faller under uppsamlingsartikeln, kan emellertid abstraheras och tillämpas analogt vid tolkning av andra skatteavtal med liknande struktur.

Prejudikatets praktiska implikation för obegränsat skattskyldiga innehavare med hemvist i Sverige är att Sverige ensamt har beskattningsrätt till schablonintäkten. Källstaten har inget anspråk under artikel 22. Det skapar emellertid den asymmetri som utgör det analytiska kärnproblemet: källstaten beskattar den faktiska utdelningen under artikel 10, Sverige schablonintäkten under artikel 22, och de två beskattningsunderlagen sammanfaller inte.

3.3 Klassificeringsasymmetris innebörd

HFD 2013 ref. 34 avgjorde frågan i ett fall där innehavaren hade hemvist i Danmark. Frågan var om Sverige fick ta ut schablonskatt utan att skatteavtalet satte stopp. För en innehavare som bor i Sverige uppstår inte den konflikten. Sverige är hemviststat och beskattar schablonintäkten med stöd av intern rätt. Skatteavtalet begränsar inte den rätten.

Prejudikatets betydelse för den här uppsatsen ligger på ett annat plan. Danmark tar ut källskatt på den faktiska utdelningen med stöd av artikel 10 i det nordiska skatteavtalet. Sverige beskattar inte utdelning utan schablonintäkten, med stöd av artikel 22.⁵⁵ Artikel 22 är avtalets uppsamlingsartikel och ger Sverige exklusiv beskattningsrätt till inkomster som inte faller under någon av de övriga artiklarna.⁵⁶ De två länderna beskattar alltså på helt olika grunder: Danmark tar ut skatt på pengar som faktiskt betalats ut, Sverige tar ut skatt på en beräknad schablonintäkt.

Det skapar ett problem för avräkningen. Artikel 23 i det nordiska skatteavtalet förutsätter att den svenska skatten hänförs till en inkomst som källstaten också får beskatta. Sverige beskattar emellertid inte utdelningen utan schablonintäkten, varför avtalets avräkningsregel saknar tillämpning.⁵⁷ Det finns ingen gemensam

⁵⁵ Artikel 22 punkt 1 i lag (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna.

⁵⁶ HFD 2013 ref. 34.

⁵⁷ Artikel 23 punkt 1 a i lag (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna.

inkomst att jämföra. Avräkningsfrågan kan därför inte lösas via skatteavtalet utan måste hanteras inom avräkningslagens ram.⁵⁸

Samma problem uppstår sannolikt vid innehav av aktier i länder utanför Norden. Principen att schablonintäkten faller under uppsamlingsartikeln är inte unik för det nordiska avtalet utan följer av schablonintäktens konstruktion. Frågan är dock en tolkningsfråga under varje enskilt avtal och prövas inte i den här framställningen.

⁵⁸ 2 kap. 1 a § lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt; prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 362.

4 **Avräkning vid ISK-innehav**

4.1 **Avräkningslagens grundläggande förutsättningar**

Avräkningslagen (1986:468) reglerar hur utländsk skatt på inkomst avräknas mot svensk skatt. Systemet bygger på den s.k. credit-metoden: Sverige beskattar sina invånare för alla inkomster, men den utländska skatt som betalas på utländska inkomster får dras ifrån den svenska skatten.⁵⁹ Metoden syftar till att undvika att samma inkomst beskattas två gånger, utan att Sverige för den skull ger upp sin rätt att beskatta sina invånare.

Avräkningen är dock begränsad till ett tak. Den utländska skatten får bara dras av upp till ett belopp som motsvarar den svenska skatten på samma inkomst. Det är vad spärrbeloppsreglerna i 2 kap. 8–10 b §§ avräkningslagen reglerar. Utan ett sådant tak skulle Sverige i praktiken subventionera utländska skatter som överstiger den svenska nivån, vilket inte är syftet med systemet.

För att avräkningen överhuvudtaget ska medges krävs enligt 2 kap. 1 § avräkningslagen att tre villkor är uppfyllda: inkomsten ska ha tagits upp i den svenska deklarationen, den skattskyldige ska ha betalat skatt på samma inkomst i utlandet, och inkomsten ska anses härröra från det utländska landet.⁶⁰ Det tredje villkoret, att inkomsten ska anses härröra från den utländska staten, innebär att det måste finnas en tillräcklig ekonomisk koppling mellan inkomsten och källstaten. För utdelning från ett utländskt bolag är detta villkor normalt uppfyllt utan vidare prövning: utdelning härrör från ett bolag bildat och verksamt i källstaten och anses därmed ha sin källa där.

Alla tre villkoren måste vara uppfyllda. Det är credit-metodens grundlogik: avräkning medges bara för utländsk skatt som belöper på inkomst som Sverige också beskattar.

⁵⁹ 2 kap. 1 § lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt.

⁶⁰ Ibid.

Vid ISK-innehav brister det första villkoret. Utdelning från utländska aktier på ett ISK tas inte upp som inkomst i deklarationen. Den är schablonintäkten som beskattas, inte den faktiska utdelningen.⁶¹ Den utländska källskatten beräknas på utdelning. Den svenska skatten beräknas på schablonintäkten. Det är två skilda be-
lopp, beräknade på skilda underlag. Det är just den diskrepansen som den fingerad
upptagningsregeln i 2 kap. 1 a § är avsedd att hantera, och som analyseras i avnitt
4.2.

4.2 Den fingerade upptagningsregelns funktion

Lagstiftaren uppmärksammade problemet när ISK infördes. Skatten på schablonin-
täkt är i grunden en skatt på avkastning som i vissa fall också beskattas utomlands.⁶²
Det borde därför vara möjligt att avräkna den utländska källskatten mot den svenska
schablonskatten, trots att utdelning aldrig tas upp som en inkomst i den svenska
deklarationen. Genom lag (2011:1274) infördes 2 kap. 1 a § avräkningslagen. Be-
stämmelsen innebär att en utländsk utdelning, vid tillämpning av avräkningslagens
regler, ska behandlas som om den hade tagits upp till beskattning i Sverige, även
om den enligt 42 kap. 42 § IL inte ska det.⁶³

Regeln löser ett formellt hinder men förändrar inte den underliggande skattemäss-
iga behandlingen. Utdelningen beskattas fortfarande inte i Sverige. Det enda regeln
gör är att låsa upp avräkningslagens regelverk så att källskatten kan kvittas mot den
svenska schablonskatten. Utanför avräkningslagens tillämpningsområde har regeln
ingen effekt.

En kompletterade regel i 2 kap. 7 § andra stycket avräkningslagen preciserar vilket
år avräkningen ska göras. Utdelningen anses mottagen det år den faktiskt betalades,
inte det år schablonintäkten beräknas.⁶⁴ Regeln förhindrar att avräkning hamnar fel
under fel år när utdelning och schablonintäkt faller under skilda beskattningsår.

Regeln öppnar alltså dörren till avräkning men garanterar inte att avräkning faktiskt
kan ske. Eftersom schablonintäkten beräknas på kapitalunderlaget och är oberoende

⁶¹ 42 kap. 42 § IL; 42 kap. 36 § IL.

⁶² Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 362.

⁶³ 2 kap. 1 a § lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt; prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 362.

⁶⁴ 2 kap. 7 § andra stycket lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt; prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 362.

av hur stor utdelningen är, kan det belopp Sverige beskattar skilja sig väsentligt från det belopp källstaten beskattar. Det är i det gapet som systemets begränsningar uppstår och som analyseras i avsnitt 4.3.

HFD 2024 not 12 visar att ISK-reglerna tolkas strikt efter ordalydelsen, även när ändamålsargumentet pekar i en annan riktning.⁶⁵ Det innebär att den fingerade upptagningsregelns räckvidd inte kan sträckas längre än vad lagtexten anger.

Det innebär också att en innehavare inte kan åberopa lagstiftarens uttalade syfte att tillhandahålla effektiv avräkning som grund för en vidare tolkning av spärrbeloppsreglerna. Avräkningsutrymmet är begränsat till vad 2 kap. 10 b § anger, oavsett om utfallet avviker från vad lagstiftaren rimligen avsåg. Det är mot den bakgrund som de lege ferenda-resonemangen i kapitel 6 får sin praktiska relevans: bristerna kan inte avhjälpas genom tolkning utan kräver lagstiftningsåtgärder.

4.3 Spärrbeloppsberäkningens konstruktion vid ISK-innehav

Avräkning får enligt 2 kap. 8–9 §§ avräkningslagen ske med högst ett spärrbelopp, beräknat som den svenska skatt som hänför sig till de utländska inkomsterna. Spärrbeloppet fungerar som ett tak för avräkning och syftar till att förhindra att avräkning ges för mer utländsk skatt än vad som motsvarar den svenska skatten på samma inkomst. Grundkonstruktionen uttrycks som ett bråktal där täljaren utgörs av de utländska kapitalinkomsterna och nämnaren av den skattskyldiges sammanlagda kapitalinkomster, multiplicerat med den totala svenska kapitalinkomstskatten.⁶⁶

Exempel 2 – Spärrbeloppsberäkningens konstruktion

En innehavare har en schablonintäkt om 6 250 kronor och en faktisk utdelning om 15 000 kronor från danska aktier. Den totala svenska kapitalinkomstskatten uppgår till 1 875 kronor ($6\,250 \times 0,30$). Täljaren utgörs av de utländska kapitalinkomsterna, begränsat till schablonintäkten om 6 250 kronor enligt 2 kap. 10 a §, och nämnaren av den skattskyldiges sammanlagda kapitalinkomster, här lika med schablonintäkten om 6 250 kronor. Bråktalet blir $6\,250/6\,250 = 1$, och spärrbeloppet

⁶⁵ HFD 2024 not 12.

⁶⁶ 2 kap. 9–10 §§ lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt.

uppgår därmed till $1 \times 1\,875 = 1\,875$ kronor. Avräkning medges med högst 1 875 kronor oavsett hur stor den erlagda källskatten är.

Vid ISK-innehav uppstår en komplikation. Den fingerade upptagningsregeln i 2 kap. 1 a § anger att den faktiska utdelningen ska anses ha tagits upp enligt IL vid tillämpning av 2 kap. Om denna intäkt lades till i nämnaren i spärrbeloppsberäkningen enligt 2 kap. 10 § skulle den utländska intäkten beaktas två gånger: en gång som schablonintäkt, som redan ingår i kapitalunderlaget, och en gång som faktisk utländsk intäkt.⁶⁷ Det kompletterande stadgandet i 2 kap. 10 a § avräkningslagen föreskriver därför att utländska intäkter som avses i 1 a § inte ska tas med i den sammanlagda kapitalinkomsten vid beräkning av spärrbeloppet.⁶⁸

Bestämmelsen i 2 kap. 10 b § avräkningslagen utgör en ytterligare begränsning. Utländska intäkter som avses i 1 a § får tas med i de utländska kapitalinkomsterna, det vill säga i täljaren, bara till den del de för ett visst beskattningsår sammanlagt inte överstiger schablonintäkten enligt 42 kap. 36 § IL, minskad med avdrag som ska göras enligt 42 kap. 45 § IL.⁶⁹ Skatteverket har i ställningstagande bekräftat att vid beräkningen av spärrbeloppet ska samtliga ISK med utländska inkomster ses i ett sammanhang, och att avdraget för den skattefria grundnivån ska fördelas proportionellt mellan kontona utifrån storleken på schablonintäkten för respektive konto.⁷⁰

Syftet är att den avräkning som ges för ett enskilt år inte ska kunna överstiga den svenska skatten på schablonintäkten. Eftersom svensk inkomstskatt bara tas ut på schablonintäkten saknas skäl att beakta den utländska intäkten i spärrbeloppsberäkningen till den del den överstiger schablonintäkten.⁷¹

Den metodologiska frågan om hur HFD förhåller sig till ordalydelse kontra ändamål vid tolkning av ISK-reglerna belyses av HFD 2024 not 12. Målet gällde om ränta gällande schablonräntan, skulle beskattas enligt huvudregeln i inkomstslaget kapital eller undantas från beskattning inom schablonens ram.

⁶⁷ Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 362–363.

⁶⁸ 2 kap. 10 a § lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt.

⁶⁹ 2 kap. 10 b § lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt, i lydelse enligt lag (2024:1127).

⁷⁰ Skatteverket, Avräkning utländsk skatt – investeringssparkonto, 2026-02-13, dnr 8-394268-2025, avsnitt 4, fråga a-b.

⁷¹ Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 363.

Skatterättsnämnden, vars beslut HFD fastställde, konstaterade att undantaget från konventionell beskattning i 42 kap. 42 § IL har en tydlig ordalydelse. Ränta översteg inte den i bestämmelsens andra stycke 3 angivna gränsen men Skatterättsnämnden fann att ordalydelsen i 42 kap. 42 § ändå var styrande: ränteinkomsten skulle tas upp till beskattning i inkomstslaget kapital. Att räntefaktorn och räntesatsen ursprungligen var identiska och att en parallell justering av räntesatsen vid höjningarna av räntefaktorn ”kan tyckas rimlig” förändrade inte bedömningen. HFD fastställde beskedet utan tillägg och bekräftade därmed att ändamålsargumentet inte ger tillräckliga skäl att frånga en klar ordalydelse vid tillämpning av ISK-reglerna.⁷²

Praxis på avräkningslagens spärrbeloppsregler i andra sammanhang än ISK-kontexten är begränsad, vilket förstärker behovet av den rättsdogmatiska analys som förs i detta avsnitt.

Avgörandet är metodologiskt relevant för den avräkningsanalys som förs i detta kapitel. Det befäster att ISK-systemets regler tolkas efter sin ordalydelse även när resultatet avviker från vad lagstiftaren rimligen kan ha avsett. Den fingerade upptagningsregelns räckvidd och spärrbeloppsreglernas konstruktion bör mot denna bakgrund läsas strikt: avräkningsutrymmet är det som lagtexten anger, inte det som ett ändamålsresonemang skulle kunna motivera.

4.4 Avräkningens effektivitet och takets strukturella karaktär

Den praktiska konsekvensen av 2 kap. 10 b § är att spärrbeloppet, och därmed det maximala avräkningsbeloppet för ett givet år, aldrig kan överstiga den svenska skatten på schablonintäkten. Schablonintäkten beräknas som kapitalunderlaget multiplicerat med statslåneräntan ökad med en procentenhet, dock lägst 1,25 procent av kapitalunderlaget, och beskattas med 30 procent.⁷³ Det maximala avräkningsutrymmet per år uppgår således till 30 procent av schablonintäkten; vid miniminivån 1,25 procent av kapitalunderlaget innebär det ett avräkningsutrymme om 0,375 procent av kapitalunderlaget.

Den utländska källskatten på utdelning beräknas däremot på utdelningens bruttobelopp. Vid en utdelningsandel som väsentligt överstiger schablonräntan kan

⁷² HFD 2024 not 12.

⁷³ 42 kap. 36 § IL; 65 kap. 7 § IL.

källskatten överstiga det tillgängliga avräkningsutrymmet för det aktuella året. Propositionen erkänner detta förhållande och anger att överskjutande avräkningsbar utländsk skatt får avräknas vid senare års taxering i enlighet med 2 kap. 17 § avräkningslagen, om ett tillgängligt avräkningsutrymme då finns.⁷⁴

Enligt 2 kap. 17 § avräkningslagen är den skattskyldige berättigad att senast för det femte beskattningsåret efter det år avräkningen inte kunnat ske begära avräkning av det överskjutande beloppet, under förutsättning att det finns avräkningsutrymme det aktuella året.⁷⁵ Femårsmöjligheten förutsätter att det uppstår ett tillräckligt avräkningsutrymme under de efterföljande åren. Avräkningsutrymmet är i sin tur begränsat av 2 kap. 10 b §, det vill säga av schablonintäktens storlek. Systemet erbjuder därmed inte en strukturell lösning på situationen att källskatten konsekvent överstiger schablonintäktens skatteeffekt: outnyttjad avräkning faller bort när femårsfristen löper ut, utan möjlighet till kompensation.

Frågan om avräkning är effektiv i den mening som anges i 1.2 beror på relationen mellan tre storheter: källskattens belopp, schablonintäktens skatteeffekt och kapitalunderlagets storlek. Relationen kan illustreras med följande exempel.

Exempel 3 – Avräkningens effektivitet

Antag att en innehavare har ett kapitalunderlag om 100 000 kronor, placerat i utländska aktier med en direktavkastning om tre procent, och att tillämpligt skatteavtal begränsar källskatten till 15 procent av utdelningens bruttobelopp.

Den faktiska utdelningen uppgår till 3 000 kr. Källskatten uppgår till 15 procent av 3 000 kr, det vill säga 450 kr. Denna källskatt är den utländska skatt för vilken innehavaren begär avräkning.

Den svenska schablonintäkten beräknas på kapitalunderlaget. Vid miniminivå 1,25 procent uppgår schablonintäkten till 1 250 kr. Den svenska skatten på schablonintäkten uppgår till 30 procent av 1 250 kr, det vill säga 375 kr. Enligt 2 kap. 10 b § får de utländska kapitalinkomsterna i täljaren inte överstiga schablonintäkten, och det maximala avräkningsbeloppet för året är därmed begränsat till den svenska skatten på schablonintäkten, alltså 375 kr.

⁷⁴ Prop. 2011/12:1 vol. 1 s. 363.

⁷⁵ 2 kap. 17 § lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt.

Innehavaren har erlagt 450 kr i källskatt men kan avräkna högst 375 kr mot den svenska skatten samma år. Överskottet om 75 kronor kan enligt 2 kap. 17 § avräkningslagen rullas framåt och avräknas mot kommande års svenska skatt, under förutsättning att ett avräkningsutrymme uppstår inom fem år. Om portföljens direktavkastning och källskatt är konstanta år efter år uppstår emellertid ett nytt överskott om 75 kronor varje år, medan avräkningsutrymmet förblir 375 kronor och redan tas i anspråk av det löpande årets källskatt.

Det ackumulerade överskottet kan i ett sådant scenario aldrig utnyttjas och faller slutligen bort när femårsfristen löper ut. Avräkningen är i detta fall formellt möjlig men reellt ofullständig.

Problematiken förstärks ytterligare av de regler om skattefri grundnivå som trädde i kraft den 1 januari 2026. Enligt 42 kap. 45 § IL får en fysisk person göra avdrag i inkomstslaget kapital motsvarande schablonintäkten på ett kapitalunderlag upp till 300 000 kronor, sammanräknat för samtliga investeringssparkonton, kapitalförsäkringar och PEPP-produkter som personen innehar.⁷⁶ Skatteverket har bekräftat att spärrbeloppet uppgår till minst 500 kronor även när de utländska inkomsterna vid spärrbeloppsberäkningen beräknas till noll kronor. Det inträffar när avdraget för den skattefria grundnivån är lika stor som schablonintäkten.⁷⁷

För en innehavare vars sammanlagda kapitalunderlag understiger 300 000 kronor uppgår den svenska skatten på schablonintäkten till noll kronor. Avräkningsutrymmet enligt 2 kap. 10 b §, som är begränsat till den svenska skatten på schablonintäkten, är i sådana fall också noll. Innehavaren har formellt rätt till avräkning men saknar skatt att avräkna mot. Källskatten kan inte dras av vare sig det aktuella året eller under femårsperioden enligt 2 kap. 17 §, eftersom avräkningsutrymmet strukturellt saknas.

Problemet är strukturellt, Schablonintäkten beräknas på kapitalunderlaget med en ränta som är oberoende av hur stor utdelningen är. Källskatten beräknas på den faktiska utdelningen. Ju högre direktavkastning i förhållande till schablonräntan, desto större del av källskatten som inte kan avräknas.

⁷⁶ 42 kap. 45 § IL (1999:1229), i lydelse enligt lag (2024:1131).

⁷⁷ Skatteverket, *Avräkning utländsk skatt – investeringssparkonton*, 2026-02-13, dnr 8-394268-2025, avsnitt 4, fråga c.

Femårsmöjligheten i 2 kap. 17 § löser inte detta eftersom den förutsätter att ett avräkningsutrymme uppstår under de efterföljande åren. Det gör det inte när direktavkastningen konsekvent överstiger schablonräntan. Det löpande årets källskatt tar varje år hela utrymmet i anspråk och det ackumulerade överskottet kan aldrig utnyttjas. Propositionen hänvisar till 2 kap. 17 § som en lösning, men det stämmer bara för den innehavare vars direktavkastning understiger schablonräntan.

Sammanfattningsvis gäller att avräkning medges med högst den svenska skatten på schablonintäkten för det aktuella året. Källskatt som överstiger detta tak för föras vidare i fem år men kan bara utnyttjas om ett avräkningsutrymme faktiskt uppstår. När direktavkastningen konsekvent överstiger schablonräntan uppstår inget sådant utrymme och den överskjutande källskatten faller slutligt bort.

Exempel 4 – Femårsfristens otillräcklighet

Innehavaren i exempel 4 har ett avräkningsutrymme om 375 kronor per år och en källskatt om 450 kronor per år. Överskottet per år uppgår till 75 kronor. Under fem år ackumuleras ett outnyttjat belopp om 375 kronor (5 x 75). Det löpande årets källskatt om 450 kronor tar emellertid avräkningsutrymmet om 375 kronor i anspråk i sin helhet varje år. Det finns inget outnyttjat utrymme att föra det ackumulerade överskottet mot. År sex faller det äldsta årets outnyttjade överskott om 75 kronor bort utan kompensation. Processen upprepas varje år. Den totala källskatten som aldrig avräknas uppgår efter tio år till 750 kronor (10 x 75), utan möjlighet till avdrag eller återbetalning.

5 Analys och slutsatser

5.1 Medger avräkningslagens systematik en effektiv avräkning av utländsk källskatt på utdelning vid innehav av utländska aktier på ISK?

Frågan om avräkningen är effektiv kräver en analys bortom det formella villkoret. Avräkning är effektiv om källskatten faktiskt leder till nedsättning av den svenska skatten, och om outnyttjat belopp kan utnyttjas inom femårsfristen i 2 kap. 17 § avräkningslagen. Under normala förhållanden för utdelningsbärande aktieportföljer är ingen av dessa förutsättningar uppfyllda.

Taket i 2 kap. 10 b § begränsar avräkningsutrymmet till den svenska skatten på schablonintäkten. Schablonintäkten beräknas på kapitalunderlaget med en ränta som är oberoende av hur stor utdelningen är. Källskatten beräknas på den faktiska utdelningen. Avräkningsunderskott uppstår när portföljens direktavkastning överstiger schablonräntan. Vid miniminivån 1,25 procent motsvarar det ett maximalt avräkningsutrymme om 0,375 procent av kapitalunderlaget per år. En utdelningsbärande aktieportfölj har typiskt sett en direktavkastning som är väsentligt högre än så. Avräkningsunderskottet är därmed ett normalt utfall, inte ett undantag.

Femårsmöjligheten i 2 kap. 17 § löser inte problemet eftersom den förutsätter att det uppstår ett avräkningsutrymme utöver vad det löpande årets källskatt konsumerar, något som under normala förhållanden inte sker. Det löpande årets källskatt tar varje år hela utrymmet i anspråk. Det ackumulerade överskottet faller bort utan kompensation när fristen löper ut. Femårsmöjligheten hjälper den innehavare vars direktavkastning understiger schablonräntan, men lämnar den innehavare med konsekvent höga utdelningar helt utan lösning.

Efter den 1 januari 2026 tillkommer ytterligare en dimension. Innehavare med kapitalunderlag under 300 000 kronor betalar ingen svensk skatt på schablonintäkten. Avräkningsutrymmet är noll. Avräkningsrätten finns formellt men är i praktiken värdelös. Källskatten kan inte kvittas, och femårsfristen löper ut utan att situationen förändras. Den reform som syftade till att lätta skattebördan för småsparare har den

oavsedda effekten att avräkningsrätten för utländsk källskatt helt försvinner för samma grupp.

Slutsatsen är att avräkningssystemet fungerar formellt men inte materiellt. Huruvida avräkning faktiskt kan ske beror på direktavkastningens storlek och kapitalunderlagets storlek, två faktorer som innehavaren inte kan kontrollera rättsligt. Systemet missgynnar systematiskt utländska aktier relativt svenska och ger upphov till en snedvridande effekt på innehavarens investeringsbeslut som varken är avsedd eller motiverad av lagstiftaren.

5.2 Uppnår avräkningslagens konstruktion sitt syfte vid ISK-innehav?

Frågan kräver en åtskillnad mellan vad lagstiftaren avsåg och vad systemet faktiskt levererar. Med ändamålsenlighet avses i uppsatsen att regelverket konsekvent uppfyller det syfte lagstiftaren angav vid dess tillkomst. En regel som formellt ger avräkningsrätt men vars praktiska utfall är beroende av marknadsförhållanden utanför innehavarens kontroll ger inte den förutsebarhet som ett ändamålsenligt skattesystem förutsätter.

Lagstiftarens avsikt är tydlig. Den fingerade upptagningsregeln tillkom just för att säkerställa att innehavare av utländska aktier på ISK inte fräntas avräkningsrätten på grund av schablonbeskattningens konstruktion.⁷⁸ Lagstiftaren visste att det fanns ett problem och valde att lösa det. Utgångspunkten är alltså att avräkningsrätten ska finnas och vara reell.

Det faktiska utfallet stämmer inte med den avsikten. En portfölj med hög direktavkastning, vilket normalt är attraktivt ur ett investeringsperspektiv, genererar ett strukturellt avräkningsunderskott. Reformen om skattefri grundnivå uttraderar avräkningsrätten för sparare med kapitalunderlag under 300 000 kronor, utan att denna konsekvens analyserats i lagstiftningsarbetet.

Mot detta kan invändas att schablonbeskattningens konstruktion i sig är ett avsiktligt avsteg från transaktionsbaserad beskattning och att avräkningsproblematiken är en naturlig följd av det valet. Argumentet har viss tyngd men håller inte av tre skäl.

⁷⁸ Prop. 2011/12:1, vol.1, s. 362.

För det första valde lagstiftaren aktivt att tillhandahålla den fingerade upptagningsregeln och signalerade därmed att avräkningsrätt ska finnas. Det är ett uttryckligt ställningstagande, inte en passiv underlåtenhet. För det andra visar de kompletterande reglerna i 2 kap. 10 a och 10 b §§ att lagstiftaren faktiskt övervägde avräkningsmekanismens utformning och inte ansåg att den generella regeln i 2 kap. 10 § räckte.⁷⁹ För det tredje visar propositionens hänvisning till 2 kap. 17 § att lagstiftaren föreställde sig att avräkningsrätten faktiskt skulle kunna utnyttjas.⁸⁰ Att systemet i praktiken inte möjliggör det under normala marknadsförhållanden är inte en logisk följd av schablonbeskattningens karaktär utan ett resultat av hur taket i 2 kap. 10 b § är utformat.

Klassificeringen av schablonintäkten under artikel 22 i det nordiska skatteavtalet förstärker problemet.⁸¹ Det innebär att avräkningsrätten måste härledas uteslutande ur avräkningslagen. Skatteavtalets regler om undvikande av dubbelbeskattning kräver att de två länderna beskattar samma underliggande inkomst, vilket inte är fallet vid ISK-innehav.

Avräkningslagens konstruktion uppnår inte det syfte lagstiftaren avsåg. Avräkningsrätten är formellt tillförsäkrad men materiellt otillförlitlig, och otillförlitligheten är strukturell. Möjliga lagstiftningsåtgärder behandlas i kapitel 6.

⁷⁹ Ibid. s. 362–363.

⁸⁰ Prop. 2011/12:1, vol.1, s. 363.

⁸¹ HFD 2013 ref. 34.

6 De lege ferenda

De brister som framträder i analysen är konsekvenser av hur avräkningslagens regler möter ett schablonbaserat beskattningssystem. En diskussion om möjliga lagstiftningsåtgärder måste ta sikte på de specifika regler som skapar problemen. Att över 554 000 skattskyldiga inkomståret 2025 mottog kontrolluppgift med avdragen utländsk skatt vid ISK-innehav visar att bristerna har praktiska konsekvenser i stor skala.⁸²

Den principiellt allvarligaste bristen är takets konstruktion i 2 kap. 10 b §. Avräkningsutrymmet bestäms av den svenska skatten på schablonintäkten, medan källskatten beräknas på den faktiska utdelningen. De två beloppen följer skilda beräkningslogiker och det uppstår ett strukturellt underskott när direktavkastningen överstiger schablonräntan. En möjlig korrigering vore att låta täljaren i spärrbeloppsberäkningen motsvara det högre av schablonintäkten och den faktiska utdelningen, i stället för att vara begränsad till schablonintäkten. En sådan ändring skulle innebära att innehavare med hög direktavkastning får ett avräkningsutrymme som faktiskt motsvarar den källskatt som tagits ut. Tekniskt sett kräver det att Skatteverket vid deklarationstillfället har tillgång till uppgift om den faktiska utdelningens storlek, vilket redan i dag framgår av kontrolluppgiften från depåinstitutet. Någon ny uppgiftsskyldighet skulle därmed inte behövas. En invändning mot förslaget är att det komplicerar schablonbeskattningens grundkonstruktion, vars poäng är att beskattningen inte ska vara beroende av den faktiska avkastningens sammansättning. Mot den invändningen kan anföras att förslaget inte förändrar hur schablonintäkten beräknas eller beskattas, utan enbart hur avräkningsutrymmet bestäms. Schablonbeskattningens enkelhet bevaras fullt ut. Det som förändras är att avräkningsrätten, som lagstiftaren uttryckligen avsåg att tillhandahålla, faktiskt kan utnyttjas under normala marknadsförhållanden.

⁸² Skatteverket, *Statistik om investeringssparkonto*, inkomståret 2025, <https://www6.skatteverket.se/sense/app/e9f9a59c-15c6-4aad-a655-8aa017f1f567/sheet/e4f9aa7e-de62-483a-801f-912761d52dbd/state/analysis> hämtad 2026-05-25 från skatteverket.se

Riksrevisionen har konstaterat att avvikelser från skattemässig neutralitet bör motiveras tydligt av lagstiftaren och att ISK-systemets samspel med andra regler gör det svårt för sparare att överblicka konsekvenserna av sina val.⁸³ Riksrevisionens iakttagelse är relevant i ett bredare perspektiv. ISK-systemet introducerades med ett uttalat neutralitetssyfte: sparande i aktier skulle vara enkelt och skattemässigt förutsebart. Den asymmetri som identifierats i uppsatsen underminerar detta syfte för den grupp av sparare som väljer utländska aktier. En sparare som jämför ISK med ett konventionellt VP-konto kan inte på förhand avgöra om avräkningsrätten kommer att vara effektiv, eftersom utfallet beror på direktavkastningens storlek i förhållande till schablonräntan ett enskilt år. Det är en osäkerhet som inte finns vid konventionell beskattning, där källskatten alltid kan avräknas mot den faktiska kapitalinkomsten. Riksrevisionens rekommendation om återkommande redovisning till riksdagen av ISK-systemets skattemässiga effekter bör därför omfatta även avräkningssystemets funktionssätt vid utländska innehav. Propositionen hänvisar till 2 kap. 17 § som en lösning på överskjutande källskatt,⁸⁴ men analyserar inte situationen där direktavkastningen konsekvent överstiger schablonräntan och det ackumulerade överskottet aldrig kan utnyttjas inom femårsfristen.

Den skattefria grundnivåns interaktion med avräkningssystemet kräver en separat analys. Reformen innebär att innehavare med kapitalunderlag under 300 000 kronor inte betalar någon svensk skatt på schablonintäkten. Avräkningsutrymmet är noll. Det är inte i sig en otillbörlig belastning. Ingen svensk skatt tas ut att reducera, och utan fribelopp hade den svenska skatten tagits ut i stället. Konsekvensen är i stället att asymmetrin mellan svenska och utländska aktier förstärks ytterligare för just den grupp reformen syftade att gynna. Innehavaren med utländska aktier bär en källskattekostnad utan möjlighet till compensation, medan innehavaren av svenska aktier åtnjuter full skattefrihet. Denna snedvridning har inte analyserats i lagstiftningsarbetet.⁸⁵

Det nordiska skatteavtalet begränsar källskatten på portföljutdelning till 15 procent av utdelningens bruttobelopp.⁸⁶ Danmarks interna skattesats överstiger denna

⁸³ Riksrevisionen, *Investeringsparkonto – en enkel sparform i ett komplext skattesystem*, RiR 2018:19, Stockholm 2018, s. 9.

⁸⁴ Prop. 2011/12:1, vol. 1 s. 363.

⁸⁵ Prop. 2024/25:1 vol. 1b s. 259.

⁸⁶ Artikel 10 punkt 2 a i lag (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna.

gräns.⁸⁷ Mellanskillnaden kan inte avräknas mot svensk skatt utan måste återkrävas direkt från den danska skattemyndigheten. Det är ett tidskrävande förfarande som förutsätter kännedom om tillämpliga avtalsgränser och genomförs på den utländska myndighetens villkor. Bördan faller uteslutande på innehavaren. Ett konkret steg vore att Skatteverket i sin vägledning tydligare informerar om vilka avtalsgränser som gäller för de vanligaste länderna och hur återkravsförfarandet praktiskt går till. I dag finns sådan information tillgänglig men den är utspridd och förutsätter att innehavaren aktivt söker upp den. En samlad och lättillgänglig vägledning skulle minska den administrativa bördan utan att kräva lagstiftningsåtgärder. På längre sikt bör Sverige inom ramen för bilaterala skatteavtalsförhandlingar verka för att återbetalningsförfarandet förenklas, exempelvis genom kortare handläggningstider eller digitala ansökningsförfaranden. Problemet är inte unikt för Sverige och lösningen kräver samordning med motpartsstaten, men det hindrar inte att Sverige tar initiativ i frågan.

⁸⁷ Kildskatteloven (LBK nr 460 af 29 april 2024) § 65 stk. 1.

Källförteckning

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 2011/12:1 Budgetpropositionen för 2012, vol. 1.

Prop. 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025, vol. 1b.

Lagar och förordningar

Lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt

Lag (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna

Inkomstskattelagen (1999:1229)

Lag (2011:1268) om investeringssparkonto

Lag (2022:1852) om ändring i lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt

Lag (2024:1127) om ändring i lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt

Lag (2024:1131) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Övrigt offentligt tryck

Riksrevisionen, *Investeringsparkonto: en enkel sparform i ett komplext skattesystem*, RiR 2018:19, Stockholm, 2018.

Utländsk lagstiftning

Kildeskatteloven (LBK nr 460 af 29. april 2024), § 65 stk. 1 (Danmark)

Litteratur

- Farago, A., Hjalmarsson, E., & Kiss, T., "Är skatten på investeringssparkonton för låg?", *Ekonomisk Debatt*, nr 6, 2023, s. 5–15.
- Kleineman, J., "Rättsdogmatisk metod", i Nääv, M. & Zamboni, M. (red.), *Juridisk metodlära*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018.
- Westberg, P., "Prejudikattolkningens ABC", i Numhauser-Henning, A. (red), *Normativa perspektiv: Festskrift till Anna Christensen*, Juristförlaget i Lund, 2000, s. 583–617.

Rättsfall

Högsta förvaltningsdomstolen

HFD 2013 ref. 34

HFD 2024 not 12

Övrigt

OECD, *Model Tax Convention on Income and on Capital*, OECD Publishing, Paris, 2017

Skatteverket, *Statistik om investeringssparkonto*, Inkomståret 2025, <https://www6.skatteverket.se/sense/app/e9f9a59c-15c6-4aad-a655-8aa017f1f567/sheet/e4f9aa7e-de62-483a-801f-912761d52dbd/state/analysis> hämtad 2026-05-25 från skatteverket.se

Skatteverket, *Avräkning utländsk skatt – investeringssparkonto*, 2026-02-13, dnr 8-394268-2025